

Stand van zaken resultaat BUIG-budget 2016 Gemeente Boekel

20-9-2015

Inhoudsopgave

1. Aanleiding	2
2. Verdeelmodel en Vangnetregeling	2
3. Prognose resultaat 2016	3
4. Maatregelen.....	6
5. Verwachtingen voor 2017 en volgende jaren	7

1. Aanleiding

Onlangs is door Optimisd de Bestuursrapportage 2016 vastgesteld. In de rapportage wordt een schets gegeven van de ontwikkelingen en resultaten over het eerste halfjaar 2016. Tevens is een prognose afgegeven over het te verwachten resultaat op het BUIG-budget voor 2016.

Voor de gemeente Boekel verwachten we voor 2016 een tekort op het BUIG-budget. In deze notitie gaan we nader in op deze prognose en op de oorzaken van het ontstaan van het tekort. Daarnaast geven we aan welke maatregelen al zijn getroffen of we nog gaan treffen om het tekort zoveel mogelijk te beperken. Tot slot geven we een doorkijk naar 2017 en volgende jaren.

2. Verdeelmodel en Vangnetregeling

Gemeenten ontvangen van het Rijk budget om bijstandsuitkeringen aan inwoners te betalen, het zogenaamde BUIG-budget. Dit budget is echter niet altijd kostendekkend. Wanneer de gemeente een tekort heeft kan, onder voorwaarden, zij een beroep doen op een aanvullende uitkering van het Rijk, de Vangnetuitkering. Om in aanmerking te komen voor een vangnetuitkering moet de gemeente in ieder geval tijdig (extra) maatregelen hebben getroffen om tekorten zoveel mogelijk te beperken.

Om de budgetten over de gemeenten te verdelen maakt het Rijk gebruik van een Verdeelmodel. Per 2015 is met de inwerkingtreding van de Participatiewet een nieuw Verdeelmodel ingevoerd. Voor 2016 is het nieuwe model op onderdelen aangepast. Ook voor 2017 worden nog wijzigingen doorgevoerd. Het systeem van aanvullende uitkeringen, Vangnetregeling genoemd, is met de invoering van het nieuwe Verdeelmodel gewijzigd. Tot 2015 gold een eigen risico van 10% van het budget. Was het tekort op het budget groter dan kon de gemeente, onder voorwaarden, een beroep doen op een aanvullende uitkering voor het meerdere.

Voor 2015 en 2016 geldt een andere vangnetregeling. Het eigen risico van de gemeente is verlaagd tot 5% van het BUIG-budget. Daarboven geldt een getrapte vergoeding. Tekorten tussen de 5% en 10% van het BUIG-budget worden voor 50% vergoed. Het tekort dat meer is dan 10% van het budget, wordt volledig vergoed. De nieuwe Vangnetregeling is dus wat gunstiger.

Een vangnetuitkering moet tijdig worden aangevraagd. Bij de aanvraag om een vangnetuitkering moet een globale analyse zijn gevoegd van de mogelijke oorzaken en de omvang van het tekort. Ook moet er een overzicht zijn van wat de gemeente in 2016 feitelijk heeft gedaan om het tekort het hoofd te bieden en hoe zij het effect daarvan kwalificeert. Verder moet een document bijgevoegd zijn waaruit blijkt dat het college de Raad in 2016 heeft geïnformeerd over zijn analyse en de maatregelen die zijn genomen dan wel worden overwogen om tot tekortreductie te komen. Daarnaast moet een document worden bijgevoegd waaruit de opvattingen van de gemeenteraad blijken.

3. Prognose resultaat 2016

Landelijk beeld

Landelijk is nog steeds sprake van een stijging van het aantal bijstands- en loaw/z-gerechtigden. Vergeleken met 2015, was over de periode januari tot en met mei 2016 sprake van een stijging van het gemiddeld uitkeringenbestand (Participatiewet- en loaw/z-gerechtigden) met 3,8%. Het CBS geeft als oorzaken van deze stijging de toegenomen instroom van vluchtelingen, de wijzigingen met betrekking tot de Wajong waardoor de instroom van jongeren stijgt, en de verhoging van de AOW-leeftijd.

Optimisd algemeen

Ook in de gemeenten, deel uitmakend van de GR Optimisd, was in het eerste halfjaar van 2016 sprake van een stijging van het klantenbestand. Het gemiddelde klantenbestand van de ISD-gemeenten (en Boekel) is in het eerste halfjaar gestegen van 1252 naar 1315, een stijging van 5,0%.

Situatie Boekel

Vergeleken met 2015 is in de gemeente Boekel het totale gemiddelde klantenbestand gelijk gebleven (99 klanten, peildatum 30 juni 2016). In verband met de genomen maatregelen wordt verwacht dat het gemiddelde klantenbestand zich in de tweede helft van dit jaar stabiliseert.

Met een gemiddeld klantenbestand van 99 verwachten we voor 2016 een beperkt tekort van € 38.797. Een beduidend beter resultaat dan in 2015. Er is weliswaar sprake van een beperkte stijging van de lasten, maar deze wordt gecompenseerd met een hoger budget.

Boekel	Prognose 2016	Resultaat 2015
Toegekend budget	€ 1.099.897	€ 991.425
Lasten	€ 1.154.065	€ 1.117.571
Baten	€ 15.371	€ 16.086
Resultaat	€ -38.797	€ -110.060
	-3,5%	-11,1%

*Noot: het budget voor 2016 betreft nog een voorlopig budget, het definitieve budget wordt binnenkort vastgesteld.

Analyse

a. Gevolgen economische recessie

Door de recente economische crisis en de nog steeds hoge werkloosheid moet nog steeds een grote groep burgers een beroep doen op een bijstandsuitkering. Er is weliswaar sprake van een herstel van de arbeidsmarkt, maar de ervaring leert dat instroom in de bijstand en loaw met vertraging de conjunctuur volgt.

Vergeleken met eind 2015 waren de werkloosheidscijfers per juli 2016 als volgt:

Landelijk 10,3% (2015: 11,2%), Regio Noordoost-Brabant 9,4%, (2015: 10,0%), gemeente Boekel 6,8% (2015: 7,2%).

(Bron: UWV Basisset Regionale Arbeidsmarktinformatie – Arbeidsregio Noordoost-Brabant)

b. Instroom nieuwe doelgroepen

Ook de instroom van nieuwe doelgroepen na invoering van de Participatiewet (mensen die voorheen in aanmerking kwamen voor een WSW-baan of een Wajong-uitkering) heeft een verhogend effect.

c. Verhoging pensioengerechtigde leeftijd

De verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd heeft een vertragende werking op de uitstroom en beïnvloed het klantenbestand.

d. Verhoging taakstelling huisvesting vergunninghouders

De verhoogde taakstelling van de huisvesting van vergunninghouders voor de gemeente leidt ook tot een stijging van de instroom en tot een stijging van het klantenbestand.

Om dit inzichtelijk te maken is een analyse gemaakt van de instroom van niet-westerse nationaliteiten in de Participatiewet in de periode 1 januari 2015 tot en met 30 juni 2016. Daaruit blijkt dat voor de ISD-gemeenten in totaal, inclusief Boekel, de instroom van niet-westerse nationaliteiten sterk is toegenomen van 19% van de totale instroom in het 1e halfjaar 2015 tot ruim 30% van de totale instroom in het 1e halfjaar 2016. Dit betekent dat momenteel 1 op 3 klanten die instromen een niet-westerse nationaliteit heeft. Het betreft vooral klanten met de Syrische, Eritrese en Somalische nationaliteit.

Per 30 juni 2016 had Boekel in totaal 115 klanten. Daarvan hadden 30 personen de status van vergunninghouder. Dit is 26% van het klantenbestand. Als we de uitkeringen binnen GGZ instelling Huize Padua buiten beschouwing laten komt dat percentage uit op 31%. Dit beeld wijkt iets af van beeld van ISD Optimisd. Optimisd hadden op 30 juni 2016 klanten een uitkering op grond van de PW, loaw/z of Bbz. Daarvan hadden 288 klanten (21%) een niet-westerse nationaliteit. Ter vergelijking, per 1 januari 2015 ontvingen 1202 klanten een uitkering waarvan 166 (14%) klanten een niet-westerse nationaliteit hadden.

Naast de invoering van de Participatiewet en de instroom van nieuwe doelgroepen (voorheen Wsw en Wajong) betekent de toename van instroom van niet-westerse nationaliteiten ook een wijziging van de samenstelling het klantenbestand. Het gebrek aan kennis en vaardigheid op het gebied van de Nederlandse taal en maatschappij vormen een grote drempel voor vergunninghouders om snel aan het werk te kunnen of te participeren.

e. Systematiek Verdeelmodel BUIG-budget

Naast de stijging van het volume is ook de wijze waarop het budget voor de gemeente een bepalende factor. Ook in het nieuwe verdeelmodel wordt voor kleine gemeenten (< 15.000 inwoners) het gemeentelijk budget nog volledig bepaald op basis van de werkelijke uitgaven twee jaar eerder. In 2014 was het gemiddeld klantenbestand nog 104, nu 99.

f. Specifieke factoren gemeente Boekel

Naast de hierboven geschetste algemene factoren is de bestandsontwikkeling van Boekel ook van invloed op het ontstaan van het tekort. De bestandsontwikkeling is over eerste halfjaar nader geanalyseerd. Daaruit is het volgende gebleken.

- In de het eerste halfjaar is het gemiddeld klantenbestand gelijk gebleven. Dit is beduidend beter dan het gemiddelde van de ISD-gemeenten totaal en het landelijk gemiddelde.
- De omvang van de instroom was in het 1e halfjaar 2016 (18 klanten) iets hoger dan de instroom in dezelfde periode vorige jaar (13 klanten). De instroom van het aantal vergunninghouders is fors toegenomen. Dit houdt verband met de sterke toename van de asielinstream in Nederland en de daarmee gepaard gaande verhoging van de taakstellingen van de gemeenten met betrekking tot de huisvesting van vergunninghouders. De realisatie van de taakstelling in Boekel in de periode 1 januari 2015 tot en met 30 juni 2016 was als volgt.

Taakstellingen huisvesting	Boekel
achterstand per 1-1-2015	2
taakstelling 1e halfjaar 2015	9
taakstelling 2e halfjaar 2015	9
achterstand per 1-1-2016	8
taakstelling 1e halfjaar 2016	12
achterstand per 1-7-2016	7
taakstelling 2e halfjaar 2016	14

(bron: COA: Overzichten huisvesting vergunninghouders)

Vergunninghouders zijn in beginsel voor hun bestaansvoorziening aangewezen op bijstand. Ter indicatie: in de periode 1 januari 2015 tot 1 juli 2016 heeft Boekel in totaal 24 vergunninghouders gehuisvest; in deze periode is aan 9 vergunninghouders een uitkering op grond van de Participatiewet toegekend (=38% van het totaal gehuisveste vergunninghouders) de overige vergunninghouders betreft kinderen van het gezin die geen zelfstandig recht op een uitkering hebben.

- Uitstroom wordt voor een belangrijk deel bepaald door factoren waarop de gemeente geen invloed heeft, zoals verhuizing naar een andere gemeente, het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd of het aangaan van een nieuwe relatie. Uitstroom wegens werkaanvaarding is een factor waar de gemeente wel (deels) invloed op heeft middels het re-integratiebeleid. Door klanten aan re-integratietrajecten te laten deelnemen worden namelijk de kansen op het vinden van werk vergroot. Gebleken is dat de uitstroom in Boekel in het eerste halfjaar lager was dan in dezelfde periode vorig jaar, nu 13 klanten, in de 1e helft van 2015 waren het 23 klanten (peildatum 30 juni 2016). Hierbij moeten we wel vermelden dat in de eerste periode van 2015 er veel verhuizingen naar een andere gemeente zijn geweest. Dat kan een vertekend beeld geven op de resultaten van dezelfde periode in 2016. Vermeldenswaard is verder dat in de eerste helft van 2016 57% van de uitstroom als reden werkaanvaarding had. Dit was in dezelfde periode vorig jaar 17%.
- Tot slot is uit de analyse gebleken dat de gemiddelde uitkeringskosten iets hoger waren dan vorig jaar, hetgeen ook invloed heeft op het resultaat.

4. Maatregelen

Het beleid is en blijft gericht op het zoveel mogelijk beperken van de instroom, een vergroting van de uitstroom en het verhogen van de inkomsten uit debiteurenbeheer.

In 2015 zijn reeds extra maatregelen getroffen om de schadelast nog meer te beperken. Het betrof met name het, in samenwerking met WSW-bedrijven IBN en WSD, realiseren van extra uitstroom door het invullen van vacatures van het WSW-bedrijf door klanten met een PW- of Ioaw/z-uitkering, met inzet van loonkostensubsidie (transitiearrangementen). Ook werd de methodiek 'Groepsgericht Werken' ingevoerd, dat leidt tot het vergroten van uitstroom.

Tevens zijn er in 2015 nog extra maatregelen genomen in de vorm van projecten, in samenwerking met de SW-bedrijven en het lokale bedrijfsleven waaronder een trainingsprogramma voor jongeren (Werkacademie Sprint) en in samenwerking met de WSW-bedrijven ontwikkelde groenprojecten met als doel jaarlijks een groep kandidaten van Optimisd te plaatsen binnen de groenvoorziening

Ook werden er in samenwerking met het lokale bedrijfsleven, SW-bedrijven en de gemeenten, projecten ontwikkeld gericht op het plaatsen van klanten met een beperkt verdienvermogen in het reguliere bedrijfsleven. Al deze maatregelen zijn in 2016 doorgezet.

Daarnaast worden in 2016 nog de volgende extra maatregelen getroffen.

a. Thema-onderzoek handhaving

Het dagelijks bestuur van Optimisd heeft onlangs ingestemd met een thema-onderzoek naar verschillende categorieën klanten (waaronder klanten met parttime werk, klanten waarvan de burgerlijke staat afwijkt van de bijstandsnorm en klanten die bij anderen inwonen). Na dossieranalyses zijn 300 klanten geselecteerd waarnaar nader onderzoek zal worden gedaan. Op basis van ervaringsgegevens wordt verwacht dat dit kan leiden tot beëindiging van de uitkering in 25% van de gevallen. Indien deze uitstroom kan worden gerealiseerd, levert dit direct, maar zeker ook op de langere termijn, een aanzienlijke besparing van uitkeringskosten op.

Inmiddels zijn al de eerste positieve resultaten van het thema-onderzoek bekend geworden. Er zijn 14 dossiers van klanten uit Boekel geselecteerd. Inmiddels zijn 4 onderzoeken afgerond (peildatum 15 september). Dit heeft geleid tot 3 beëindigingen. De financiële gevolgen van deze beëindigingen zijn nog niet meegenomen in de raming van het financiële resultaat over 2016.

b. Ontwikkeling specifiek beleid voor klanten met een niet-westerse nationaliteit

De verhoogde instroom van klanten met een niet-westerse nationaliteit betekent een wijziging van de samenstelling en vermindering van de uitstroomkansen van het klantenbestand. Dit vereist een meer specifiek beleid.

Het overgrote deel van de vergunninghouders die zich vestigen binnen een gemeente is aangewezen op een bijstandsuitkering. Het gebrek aan kennis en vaardigheid op het gebied van de Nederlandse taal en maatschappij vormen een grote drempel voor vergunninghouders om snel aan het werk te kunnen of te participeren. Een belangrijke doelstelling is om te voorkomen dat een grote groep vergunninghouders jarenlang van een bijstandsuitkering afhankelijk blijft en een groot beslag legt op het BUIG budget én te streven naar actieve participatie door uitstroom naar werk of vrijwilligerswerk. Het bestuur heeft begin 2016 de wens uitgesproken om deze doelgroep binnen het klantenbestand van Optimisd actief te gaan ondersteunen en bemiddelen richting werk of participatie.

Sinds 1 januari van dit jaar heeft Optimisd ook de verplichting om haar bijstandsgerechtigden te screenen en te handhaven in het kader van de Wet taaleis. Omdat de doelgroep Wet taaleis grotendeels uit vergunninghouders bestaat is een integraal plan ontwikkeld dat zowel de uitvoering

van de Wet taaleis als de arbeidstoeleiding van vergunninghouders omvat. In het kort houdt dit plan in dat de screening in het kader van de taaleis gecombineerd wordt met een screening op arbeidsmogelijkheden bij IBN en WSD en dat aansluitend een integraal traject arbeidstoeleiding en –bemiddeling en taalondersteuning wordt ingezet. De trajecten arbeidstoeleiding en -bemiddeling worden uitgevoerd door IBN en WSD. De taaltrajecten worden uitgevoerd door IVIO, Sagènn en KWIC. Voor de zomervakantie hebben de eerste groepen klanten voorlichtingsbijeenkomsten van IBN en WSD bijgewoond. Aansluitend is door IBN en WSD een start gemaakt met de screening van deze klanten.

Daarnaast is voor een groep vergunninghouders een project gestart bij re-integratiebedrijf POR.....

Bij de doorrekening van de lasten is nog geen rekening gehouden met de effecten van deze extra maatregelen. Wel zijn de te verwachten resultaten van de reeds eerder getroffen maatregelen meegenomen.

5. Verwachtingen voor 2017 en volgende jaren

Ten tijde van het opstelling van deze notitie waren de voorlopige budgetten voor 2017 nog niet bekend. Er zijn onlangs opnieuw wijzigingen in het Verdeelmodel doorgevoerd. Het is nog onduidelijk wat hiervan de gevolgen zullen zijn.

Voor de raming van lasten en baten voor 2017 en volgende jaren wordt aangesloten bij de procentuele ontwikkeling van het macro BUIG-budget, zoals opgenomen in de Miljoennota 2016.

Voor de doorrekening van de baten geldt het nader voorlopige budget 2016 als vertrekpunt. Voor de doorrekening van de lasten gelden de te verwachten lasten over 2016 als vertrekpunt.

Bij de raming is ook rekening gehouden met de opbrengsten van de doorgevoerde en nog door te voeren maatregelen (zoals hierboven beschreven) gericht op schadelastbeperking.

De voorlopige prognose voor 2017 tot en met 2020 is als volgt.

Boekel	2016	2017	2018	2019	2020
Toegekend budget	€ 1.099.897	€ 1.118.300	€ 1.143.752	€ 1.169.399	€ 1.193.957
Lasten	€ 1.154.065	€ 1.145.735	€ 1.172.440	€ 1.199.350	€ 1.224.536
Baten uit aflossing vorderingen	€ 15.371	€ 15.371	€ 15.371	€ 15.371	€ 15.371
Resultaat	€ -38.797	€ -12.063	€ -13.317	€ -14.580	€ -15.209
Tekort als % van budget	-3,5%	-1,1%	-1,2%	-1,2%	-1,3%

Voor de goede orde wordt erop gewezen dat deze prognose nog met tal van onzekerheden is omgeven. Met name de aanpassingen van het Verdeelmodel en de onzekerheden met betrekking tot de mate van het economische herstel alsmede de ontwikkelingen met betrekking tot de instroom van asielzoekers bepalen dat de houdbaarheid van deze prognose naar verwachting beperkt zal zijn.